

**Commission Royale
de Toponymie et de Dialectologie**

Édition commémorative

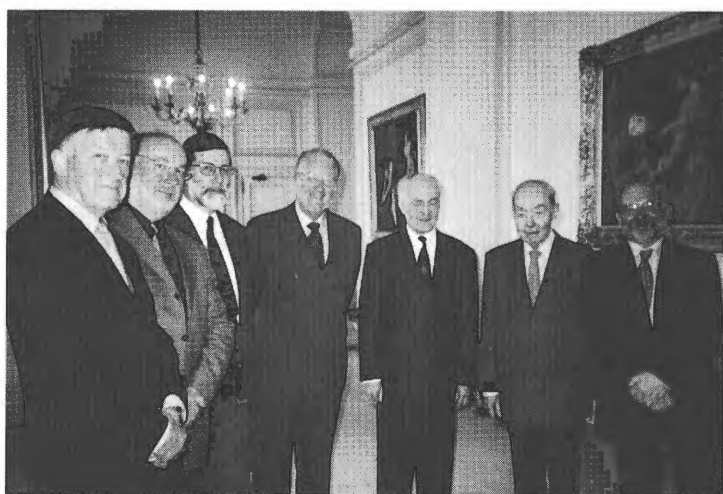
1926-2001

**Koninklijke Commissie
voor Toponymie en Dialectologie**

Jubileumuitgave

Le 15 mai 2001, une délégation de la Commission a été reçue en audience par S.M. le roi Albert II. *De g. à dr.* : Frans Debrabandere, secrétaire général; Jean Germain, secrétaire de la section wallonne; Jean-Jacques Gaziaux, président de la section wallonne; le roi; Willy Van Langendonck, président de la section flamande; Robert Van Passen, président-général; Georges De Schutter, secrétaire de la section flamande. En bas : Le secrétaire général présente la délégation au roi.

Op 15 mei 2001 werd een delegatie van de Commissie door Z.M. koning Albert II in audiëntie ontvangen. *V.l.n.r.* : Frans Debrabandere, algemeen secretaris; Jean Germain, secretaris Waalse afdeling; Jean-Jacques Gaziaux, voorzitter Waalse afdeling; de koning; Willy Van Langendonck, voorzitter Vlaamse afdeling; Robert Van Passen, algemeen voorzitter; Georges De Schutter, secretaris Vlaamse afdeling. Beneden : De algemeen secretaris stelt de leden van de delegatie aan de koning voor.

75 jaar Koninklijke Commissie voor Toponymie & Dialectologie

Het Koninklijk Besluit van 7 april 1926, dat officieel de Koninklijke Commissie voor Toponymie & Dialectologie instelde, besliste dat de Commissie als doel zou hebben toponymische en dialectologische studies te ontwikkelen en aan te moedigen. Het was een zuiver wetenschappelijke doelstelling, kennelijk geïnspireerd door de filologische geest van zijn stichter, Minister Kamiel Huysmans. In de stichtingsakte was dus niet meteen voorzien in een andere dan wetenschappelijke bezigheid. Gaandeweg heeft zich naast de wetenschappelijke activiteit, een meer praktische, administratieve dienstverlening ontplooid. Zoals in 1976 de toenmalige voorzitter, Karel Roelandts, opmerkte, is dit een vrijwel unieke gang van zaken. In andere landen heeft de evolutie zich immers in omgekeerde richting voorgedaan. Hoe dan ook, vandaag de dag zijn beide invalshoeken nog steeds relevant. Wat de Vlaamse Afdeling betreft, kunnen we het volgende overzicht schetsen.

Wetenschappelijk gezien heeft net als de Waalse, ook de Vlaamse Afdeling haar horizon verruimd. Wat de onmiddellijke doelstelling leek in 1926, nl. het aanleggen van documentatie, is een stadium dat men reeds lang gepasseerd is. In ieder geval is het geen doel op zich meer. Beschrijving en theorievorming zijn thans aan de orde. Daarbij komt het interdisciplinaire karakter van zowel de naamkunde als de dialectologie nog beter tot uiting. Reeds vóór het gouden jubileum was aan de toponymische tak een antroponymische toegevoegd, bij

zoverre dat men zich toen al afvroeg of de Commissie niet aan een naamsverandering toe was. Dat die er nog steeds niet is, kan bij buitenstaanders wel eens enige verwarring scheppen. De intrede van de antroponymie en andere klassen van namen heeft niet alleen geleid tot een theoretische bezinning op het fenomeen 'eigenaam', maar ook tot een nieuwe interdisciplinaire belangstelling. De socio-onomastiek bestudeert de relatie tussen naam en maatschappij, b.v. de aard en structuur van voor- en toenames zijn een directe weerspiegeling van maatschappelijke veranderingen. De psycholinguïstiek en recent ook de neurolinguïstiek handelen over de relatie tussen naam en cognitie, met name : hoe verwerkt ons brein eigennamen ?

Naamkunde en dialectgeografie zijn steeds meer verweven geraakt, zowel in de toponymie als in de antroponymie. Wat plaatsnamen betreft, is er vooral het onderzoek naar de spreiding en de betekenisgeschiedenis van bouwlandtermen in de Vlaamse dialecten. Aangaande persoonsnamen is er niet alleen de geografie van Vlaamse bijnaampatronen op basis van studentenverhandelingen, maar vooral de studie van de spreiding van bepaalde familienaamsvormen in Vlaanderen en Nederland, waarbij de computer een erg nuttig hulpinstrument vormt. In dit naamgeografisch onderzoek ligt de nadruk op de morfosyntaxis. Dit geldt uiteraard ook voor het onderzoek van endogene factoren in de diachrone morfologie van de Germaanse talen.

De moderne linguïstiek manifesteert zich eveneens in de dialectologie, waar niet alleen aan fonologie, morfologie en syntaxis gedaan wordt, maar waar men de laatste dertig jaar een doorbraak heeft gekend van de sociodialectologie. Taalvariatie, regiolectvorming, dialectverlies en attitude-onderzoek zijn hier geliefkoosde thema's.

Naast dit alles blijven de traditionele naamkundige en dialectologische monografieën en andere bijdragen de aandacht opeisen.

Behalve met het wetenschappelijk onderzoek, heeft de Commissie zich van bij het begin beziggehouden met meer praktische, toegepaste taken. Het gaat hier om een verantwoord beheer van ons onomastisch patrimonium. In 1927 reeds besloot de Vlaamse afdeling om de spelling van de gemeentenamen onder de loep te nemen. In 1929 was daarvoor al een regeling uitgewerkt. Deze administratieve of ambtelijke toponymie strekte zich uit tot adviesverlening aan de gemeentes in verband met de keuze, de vorm en de schrijfwijze van straat- en andere plaatsnamen. Dit adviesrecht is de Vlaamse afdeling van de Commissie evenwel een aantal jaren geleden ontnomen. Op 28 januari 1977 vaardigde de Vlaamse Executieve een decreet uit tot bescherming van de namen van de openbare wegen en pleinen, bekrachtigd door het Koninklijk Besluit van 10 februari 1978. Hierdoor werden een centrale commissie en vijf provinciale commissies van advies voor plaatsnaamgeving opgericht. Heel wat leden van onze commissie zouden uiteraard van de nieuwe provinciale commissies deel uitmaken, maar die bestonden nu lang niet alleen uit naamkundigen. Enkel voor de gemeenten van het Gewest Brussel, dat niet onder de Vlaamse Gemeenschap ressorteert en waar tweetalige straatnaamborden wettelijk vereist zijn, is ook het toponymisch en taalkundig advies van de Vlaamse afdeling noodzakelijk. Anderzijds verzoekt het Nationaal Geografisch Instituut de twee afdelingen van de Commissie nog altijd om advies inzake de spelling van oude en nieuwe plaatsnamen op de stafkaarten die het reviseert en publiceert.

Deze diensten moet de Commissie aan de gemeenschap nog steeds verlenen zonder te beschikken over een adequate infrastructuur of daartoe bestemd personeel.

We kunnen besluiten dat ondanks bepaalde tegenslagen, de Commissie een eigen tweeledige maatschappelijke opdracht poogt te vervullen en hoopt dit te kunnen blijven doen : een wetenschappelijke en een ambtelijke.

Willy VAN LANGENDONCK